

DRIEMAANDELIJKS KONTAKTBLAD VAN DE
HEEMKUNDIGE KRING "NORBERT DE VRIJTER"

Eerste jaargang nr.1 Mei 1983

Verantwoordelijke Uitgever: "Norbert de Vrijter"
p/a. Jos Aerts ,Boskant 17 2418 Lille

Beste Vrienden,

Het bestuur van de heemkundige kring "Norbert de Vrijter" heeft besloten om haar leden regelmatig op de hoogte te houden van de geplande activiteiten, door het versturen van een driemaandelijks kontaktbladje. Naast de mededelingen en aankondigingen kunnen wij dan langs deze weg ook vrijwilligers en medewerkers vragen om bepaalde projecten te helpen uitvoeren.

We verheugen ons erover dat de start van de heemkundige kring zo vlot verliep en dat we langs alle kanten medewerking mochten ondervinden.

Zo stelde het gemeentebestuur ons een vergaderlokaal ter beschikking in het 'Hof d'Intere' te Wechelderzande.

Hier worden de ons geschonken stukken, boeken en documenten bewaard. Leden mogen steeds deze archiefstukken raadplegen in het bijzijn van onze archivaris Walter Van den Branden.

Wij zijn fier U te kunnen melden dat er reeds meer dan honderd personen zich als lid opgaven. Zelfs buiten de vier dorpsgrenzen zijn er belangstellenden. We kunnen U mededelen dat eerstdaags de officiële lidkaarten zullen verzonden worden. Natuurlijk mag U vrienden en kennissen uitnodigen om nog lid te worden van de heemkundige kring. Hoe meer zielen, hoe meer ...

Mag dit eerste kontaktbladje dan ook een aanloop zijn tot een vruchtbare samenwerking, met een waaier van activiteiten waarbij we het verleden, het heden en de toekomst van "ons heem" beter zouden leren kennen en beleven.

De voorzitter.

FAMILIEKUNDE EN STAMBOOMONDERZOEK

Dat is het onderwerp dat tijdens onze eerste studieavond zal behandeld worden door Leopold "Pol" Van Gestel van Geel en Walter Van den Branden. Deze bijeenkomst gaat door op DINSDAG 10 MEI te 20 UUR in de eetzaal van de Gemeentelijke Jongensschool in de Rechtestraat te LILLE, wegens de werken in de Rechtestraat best te bereiken langs de achterzijde in de Kabinestraat (gewoon de omleiding volgen) Pol Van Gestel is reeds vele jaren bezig met het onderzoek naar de geschiedenis van families uit onze deelgemeenten. Hij heeft duizende gegevens op steekkaarten. Hij is een spreker die ons op een humoristische wijze zal onderhouden over onze voorvaderen. Liefhebbers van familiekunde en stamboomonderzoek zullen zeker nuttige tips kunnen opdoen uit die lange ervaring die Pol Van Gestel op dit gebied heeft. Walter Van den Branden is licentiaat in de geschiedenis en geheel thuis in de archieven die betrekking hebben op onze vier deelgemeenten, waar heel wat bruikbare gegevens over onze families kunnen opgespoord worden.

Dus: DINSDAG 10 MEI 20 UUR GEMEENTELIJKE JONGENSSCHOOL - LILLE !
Iedereen, ook niet-leden, van harte welkom!

-2-

STOET INHULDIGING BEJAARDENTEHUIS "LINDELO",

Op VRIJDAG 3 JUNI wordt het bejaardentehuis "Lindelo" te Lille plechtig ingezegend in het bijzijn van minister Rika Steyaert en Z.e.h. Paul Van den Berghe, bisschop van Antwerpen. De heemkundige kring "Norbert de Vrijter" werd gevraagd een voorstelling te maken van een verhuis, zoals dat vroeger gebeurde in de Kempen. Met paard en oude kar, beladen met huisraad van de bewoners van 'Lindelo', zullen wij in gepaste kledij en met even gepaste muziek door de voornaamste straten van Lille en tenslotte voor de genodigden in 'Lindelo' defileren.

Natuurlijk vraagt dit initiatief om mensen die mee deze verhuis willen uitbeelden, temeer daar deze stoet vertrekt aan de kleuterschool in het Hoeksken te Lille om 14 U 50 ! Het zou fijn zijn mochten wij hier leden van onze heemkundige kring IN GEPASTE KLEDIJ (d.w.z. Kempisch rond 1900) ontmoeten om mee te doen! Met een beetje fantasie en wat snuffelen in grootmoeders of grootvaders kleerkast kan U zeker en vast meedoen! De organisatie van deze stoet is in handen van Paul Janssens, Heerle 42 te Poederlee en van Walter Van den Branden, Boskant 76 te Lille. Daar Paul Janssens tot 26 mei afwezig is, kan men het best Walter Van den Branden (tel. (014)/557007) over Uw deelname inlichten. Natuurlijk kan U naar de stoet ook zomaar komen kijken!

Dus: VRIJDAG 3 JUNI OM 14u 50 IN HET HOEKSKEN TE LILLE !

ARCHEOLOGISCHE OPGRAVINGEN TE GIERLE

Door Dr.Paul Janssens en diens zoon Dirk, een expert op het gebied van oudheidkundige opgravingen, werd op 24 april de mogelijkheid onderzocht om oudheidkundige opgravingen te Gierle te verrichten.

De opgravingen onder deskundige begeleiding hopen wij te verwezenlijken in de maanden juni of juli. Natuurlijk zoeken wij hiervoor geïnteresseerde leden van onze heemkundige kring. Wie wil deelnemen aan deze boeiende en leerrijke activiteit geeft het best zijn naam op aan een van de bestuursleden. Een speciale informatieavond zal hiervoor nochtans nog voorzien worden.

JAARBOEK VAN DE HEEMKUNDIGE KRING

In juni 1983 zullen de definitieve onderwerpen bekend zijn die in het jaarboek zullen opgenomen worden. Met zekerheid zullen volgende hoofdstukken al opgenomen worden: 1. Norbert de Vrijter, 2. De geschiedenis van 'De Schrans' (Lille); 3. Verdwenen volksgebruiken te Gierle, 4. Gielse soldaten van Napoleon (Gierle); 5. Het Hof d'Intere te Wechelderzande; 6.Dymphna Van Vlieteghem (Poederlee)j Oude foto's uit de vier deelgemeenten. Natuurlijk zal het aantal onderwerpen nog uitgebreid worden ! De uitgave van het jaarboek zal voorzien zijn voor het einde van het jaar en de leden krijgen hierop een belangrijke korting!

GESCHIEDKUNDIG ONDERZOEK OVER DE VIER DEELGEMEENTEN

Op 12 april bezochten Jules Van Olmen (Wechelderzande) en Walter Van den Branden (Lille) het Kathedraalarchief van Antwerpen, waarin geen onaardig archief wordt bewaard in betrekking tot de vier deelgemeenten, vooral wat Gierle betreft, maar ook over de drie andere gemeenten werden interessante gegevens ontdekt! Verdere gegevens volgen nog.

HET BESTUUR IS ALSVOLGT SAMENGESTELD: Jas Aerts, voorzitter ; Jules Van Olmen, ondervoorzitter; Walter Van den Branden, secretaris en archivaris; Jos Willems, penninmeester; Frans Wouters (Poed.) , pers en publicaties; Karel Neefs; Paul Janssens, opgravingen; Frans Van Glabbeek; Paul Bulckens.

'HET BESTUUR'

HEEMKUNDIGE BIJDAGEN nr.1

In elk Driemaandelijks Kontaktblad van de Heemkundige Kring 'Norbert de Vrijter' zal U voortaan een bijdrage vinden over een van de vier deelgemeenten: deze maal richten wij onze schijnwerpers op Lille.

Wij raden onze leden ten sterkste aan een farde aan te leggen, waarin U telkens de heemkundige bijdragen van dit blad in opneemt, zodat U na verloop van tijd een interessante, leerrijke heemkundige verzameling bezit.

MEI 1576: HET LAATSTE DOODVONNIS VOLTROKKEN TE LILLE. BIJDRAGE TOT DE KENNIS VAN HET STRAFRECHT TE LILLE.

Het is algemeen bekend dat voor: 1800 de rechtspraak op een geheel andere leest geschoeid was dan nu het geval is. Voor die tijd maakten de schout (vertegenwoordiger van de heer van een dorp - in sommige andere gemeenten drossaard genoemd) en de schepenen de rechtbank uit op plaatselijk vlak. De schout of drossaard was hier dan de openbare aanklager en "maende" de schepenen recht te spreken. Bevonden de schepenen iemand schuldig aan een bepaald feit, dan bepaalde de schout de straf. Oorspronkelijk konden deze plaatselijke rechtbanken in naam van de heer ook doodstraffen uitspreken en laten voltrekken, maar in de zeventiende eeuw (1600 - 1700) moesten zij dit recht afstaan aan een hogere rechtbank, in dit geval de Soevereine Raad van Brabant te Brussel, welke als hoogste hof van beroep dienst deed.

In de periode waarover wij nu handelen, oefende de schepenbank van Lille nog het 'hoge recht' uit, dit wil zeggen: rechtspleging over grote misdrijven strafbaar met verbeurdverklaring van lijf (de doodstraf dus) of lid (verminking).(1).

Op dinsdag 22 mei 1576 om zes uur in de morgen verscheen ene Hans van Ghele, geboortig van Eindhout voor de schepenbank van Lille om zijn vonnis te aanhoren. Hij was reeds eerder door de schout van Lille gevangen genomen en "ter scherper examinatiën gewesen" (door marteling tot bekentenissen gedwongen). Hans van Ghele bekende dan ook "met dyversche geselschap ... te hebbene gebedelt om cost ende dranck ...". Verder bekende de beschuldigde te Balen met zijn kornuiten twee Walen gedood te hebben en deze beroofd te hebben van "twee roersende twee rappiers" (twee geweren en twee degens). De schout vermoedde dat de beklagde nog meerdere misdaden op zijn kerfstok had en kreeg daarom van de Lilse schepenen de toelating Hans van Ghele weer aan een scherpe ondervraging te onderwerpen.

En inderdaad ging deze misdadiger over tot verdere bekentenissen.

Hij had met zijn bende de lijken van de twee Walen in een waterput geworpen en hen bovendien van hun geld beroofd. Daarnaast bekende hij dat hij "bijnachte ende ontiide" met zijn bendeleden meerdere huizen waren binnengeboken en alles wat niet te heet of te zwaar was mee hadden genomen. Bovendien had de gevangene een vrouw die van de markt van Leuven kwam van haar geld beroofd evenals twee koopmannen in de buurt van Mechelen. De vrouw hadden zij zelfs bedreigd "een loot dinet dlijff te jagen" zo zij niet al haar geld af gaf, waarom de vrouw 28 guldens aan de overvallers gaf. Dat hun bedreigingen niet uit de lucht gegrepen waren bewijst wel de overval op twee huislieden die van Beringen van de markt kwamen en waarvan zij een hadden doodgeschoten met een roer. Ook drie andere mannen werden door de bende van hun goederen beroofd. Daarnaast had Hans van Ghele nog geholpen vijf schapen te stelen en de vellen daarvan verkocht te Diest.

---

(1) E.SABBE, De hoofdbank van Zandhoven, in Tijdschrift voor Geschiedenis en Folklore, (Antwerpen), 1954, blz. 3-17. W.VAN DEN BRANDEN, Het bestuur van een plattelandsgemeente in het Land van Turnhout in de Achttiende eeuw, Gent, 1982, blz.88.

Op een avond was Hans van Ghele met zijn gezelschap een huisje binnengedrongen en de bende trof er een oude man en een oude vrouw aan die rond het haardvuur zaten. Zij bonden twee lieden aan handen en voeten en dreigden: "wijst ter stont t'ghelt of wij steken U twee onder tgat ..." De doodsbanige mensjes wezen dan ook het schrijn (grote houten kist) waaruit de bandieten het geld en talrijke waardevolle goederen uithaalden.

Tot zover de bekentenissen.

Voor de schout waren de feiten bewezen en ernstig genoeg om de gedaagde ter dood te veroordelen en daarom "maende" hij de schepener recht te spreken en uitspraak te doen. De schepenen bevonden na rijp beraad de beklagde schuldig aan de hem ten laste gelegde feiten "midts dyen dat de gevangene de voers(chreven) delicten onder den blauwen hemel ongehacht ongehouden heeft bekend ..." (2) en gingen akkoord met de schout om de gevangene door de schout te laten "executeren ter doot tusschen hemel ende aerde ter galgen."

Het vonnis werd kort daarna uitgevoerd op de Galgenberg op de grensscheiding van Lille en Poederlee langs de (toen) grote baan van Aarschot naar Breda. Daar zou het lijk van de veroordeelde waarschijnlijk blijven hangen tot het door de roofvogels was opgepeuzeld tot schrikwekkend voorbeeld van andere misdadigers

DOCUMENT:

*Inder zaken van crieme tusschen den schoutet mijns heeren van Grobbendonck in zijnen dorpe van Lille aenleggere en Hans van Ghele als hopmans gevangene ter anderen zijden Ende soo verre geprocedeert/ Dat d'aenleggere heeft vonnis geoblineert totter tuerture naer wuytwysen den placcate... ende want de voersschreven gevangene heeft bekend sonder pijnigen met dyversche geselschap opten huysman ende inden velden bosschen en hagen gewandelt te hebbene/ ende van sekere delicten ende misdaden die hij heeft helpen perpetreren/ Inden yrsten twee Walen heeft helpen aff werpen ende huere roers ende rappers met het gelt dat zij hadden affgenomen ende daer en boven doot geslagen ende in eene put gesteken Totten dyen noch inde lieden huysen bij nachte ende tijde gebraect ende aldaer gestolen ... ..daer zij bij nachte in huys braken/ In een ander huys een vrouwe gedrecht ende gelt willen hebben ende hebben gehad IIII stuyvers / Voirts meer heeft de gevangene een vrouwe die van Leuven quampt vande merct huer gelt aff helpen nemen tot XXV stuyvers/ Noch twee mans persoonen aen gerant ontrent Mechelen comende vande merct/ Seggende tot haer dat zij affleggen souden oft souden haer een loot dinet dlijff jagen/ ende hadden daeraff XXVIII guldens/ Item noch op een ander tyt drie mans persoinen opten wech aen gevert(?) ende gedrecht aff te setten/ maer en quamen tot haerder meyningen nyet/ Item noch op een ander tyt twee huyslieden aene gevert die van Beringen vander merct quamen daeraff zij den eenen hebben doot geschoten met een roer/ ende den anderen wist ontloopen ende hadden daeraff IIII guldens/ Item mach heeft de gevangene helpen villen voer de duere vander scaepscoyen inde mane vijff scapen nede de vellen daeraff vercocht tot Diest ende daeraff ontfangen XXI stuyvers/ Item noch is de gevangene op eenen avont met sijnen geselschap gecomen in een huysken daer zy vonden eenen ouden man ende een oude vrouwe sittende bijden viere ende hebben huer gebonden handen ende voeten seggende wijst ter stont t'gelt aft wij steken U twee onder tgat/ Ende. namen de sluetels ende ontsloten een schrijne daer zij in vonden ende mede droegen IIII guldens in gelde met noch eenen mantel, een mansrock, een vrouwenrock, een swerte mans broeke ende drye hemden met eene sack daer zijt inne staken ende lietten se also gebonden liggen om datse niet gevolcht en souden worden Aldus gedaen ende vuytgesproken den XXIXen maey XVCLXXVI daer mede ende over waren Jan Cuestermans, Jacop Eysens, Jan Molenberchs, Peter Boogaerts, Peter Claesboex, Andreas Morkens ende Jan Bruels Scepenen van Lille.
(Fragment uit A.A.A.-G.A.Lille, R.III nr.101 : gerechtsrollen).*

(2) De rechtszitting greep toen dus naar aloude gewoonte plaats in open lucht, waarschijnlijk onder de dorpslinde.